

(Thi kjendes for Ret)

Under denne overskrift vil vi i den kommende tid lave nogle nedslag i de gamle retsprotokoller fra Dronninglund Herred og prøve at finde nogle sager, som har relation til Dronninglund sogn.

Det kan være såvel store som små sager, der forhåbentlig kan være med til at give et billede af den tid, hvor de foregår.

Den første sag er fra 1851, og den handler om et anslag mod nogle beboere, som havde tilsluttet sig den nye religiøse trosretning Baptismen i Stagstedområdet. Der var i midten af 1800-tallet blevet dannet en del baptistmenigheder i Nordjylland og således også i Dronninglund.

En "krystalnat" i Stagsted og omegn.

Tirsdag den 25. februar 1851 var der nærmest opløb i retsbygningen i Sæby. 5 personer fra Stagsted-Hjallerup egnen var mødt op for at udtale sig om hærværk på deres huse. De havde fået slået alle ruder ud natten mellem 16. og 17. februar. Nogen steder var også blyindfatninger og sprosser røget med. I alt 155 ruder var knust. De fremmødte bemærkede, at de alle tilhørte baptistmenigheden, og de havde ved anmeldelse at hærværket fortalt, hvem de mente stor bag udåden.

Det drejede sig om **1/Christen Olesen Kjærsmark**, 34 år. Han havde ophold hos Mads Ladekarl. Han blev også kaldt Lang Christen. Desuden var det **2/ Niels Christen Madsen**, 24 år og søn af ovennævnte Mads Ladekarl. Endelig var det **3/ Peder Christen Madsen**, 16 år og søn af Jens Nedergaard i Stagsted.

De blev afhørt efter tur, og gav enslydende forklaringer. Da afhøringerne var forbi, udtalte dommeren, at han mente, deres forklaringer var urigtige, så de blev idømt arrest.

En årsag til dommerens skepsis til deres forklaring skulle måske også findes i det forhold, at Christen Olesen tidlige havde været straffet 2 gange for tyveri. Første gang 1844, hvor han med højesteretsdom var idømt 6 gang 5 dage på vand og brød. Anden gang var i 1841, hvor han var idømt 8 års fæstningsarbejde ved Københavns befæstning for samme forseelse.

De anklagede havde nok ikke haft det særlig komfortabelt i arresten, for allerede næste dag bad de om, at de måtte blive fremstillet for dommeren igen og afgive en ny forklaring.

Nu tilstod de, at det var dem, der der stod bag ulovlighederne, og de gav en detaljeret beretning om, hvad der var sket natten mellem 16. og 17. februar.

Om søndagen den 16. februar havde Christen Olesen lånt et par heste og en vogn af Mads Ladefoged. Han ville køre i Storskoven efter ris til sin mor, Mette Marie Jensdatter, som sad til leje i et hus vesten for Try. Han havde aftalt de to øvrige anklagede, at de skulle hjælpe ham med brændet.

Efter at have hentet risene og fået dem læsset af hos moderen, havde de afleveret heste og vogn og gået tilbage til moderen, hvor de havde slået risene i stykker og fået det ind i brændeskuret.

Nu satte de sig til bords for at spise. Det varede ikke længe, inden der også kom brændevin på bordet. Moderen havde skaffet 3 pletter hos Otto Holskov i Try, og Christen Olesen havde selv fremskaffet 4 pletter. De tog for sig af retterne og drak kraftigt af de næsten 7 liter brændevin.

Her kom de nu til at tale om "de helliges Forsamling", hvormed de mente baptisterne. Niels Christian Madsen sagde, at han mente de netop samme aften holdt forsamling i Kjærsholm, og han kunne godt tænke sig at besøge dem og "gøre Kommers". Det var de andre med på. De var meget berusede, da de begav sig ud i natten, og da de kom frem til Kjærsholm, kunne de se, at der ikke var nogen baptistforsamling.

Nu da de jo var kommet derhen, bestemte Christen Olesen sig for, at han ville slå ruderne ud i huset. Han havde en stok med, og det varede ikke længe, før han havde været gården rundt, hvorpå han vendte tilbage til de to andre, som havde ventet et stykke derfra. De kunne ikke se, hvad han lavede, men kunne tydelig høre kliren af det knuste glas.

Han sagde til dem, at nu havde han jo talt med folkene her i gården, og nu havde han fået lyst til også at besøge "de andre hellige", som de godt vidste hvor boede.

De tog derpå en runde, hvor de startede i Tiinberg, hvorpå de fortsatte til Try Sandhus, Dalsmark og Dalsvad, hvor de slog ruderne ind alle fire steder.

De steder, hvor de havde været og slået ruderne ud, var folkene blevet vækket, men ingen af havde turdet at løbe ud efter dem, men de havde dog set så meget til, hvem det var, som stod bag, så det var muligt for de forurettede bagefter at kunne sætte navn på alle 3.

Efter at de have aflagt fuld tilståelse, mente dommeren ikke, at der var nogen grund til at beholde de 3 arrestanter, så han bestemte, at de kunne slippes fri og vente på, hvad amtet indstillede til retten om det videre forløb i sagen.

Den 3. maj meddelte amtet, at sagen kunne optages til dom, og dommeren kunne sige:

Thi kjendes for ret.

*"Tiltalte Christen Olesen Kjærsmark også Lang Christen kaldet, bør indsættes i fængsel på vand og brød i 2 gange 5 dage.
De tiltalte Niels Christen Madsen og Peder Christian Nielsen bør bøde til Hjørring Amts Fattigkasse, første 5 Rigsdaler, sidste 2 Rigsdaler."*

Desuden dømtes de til at betale sagens omkostninger og salær til anklager og forsvarer.

Når der ikke nævnes noget om erstatning for de knuste ruder, skyldes det, at Niels Christen Madsens far, Mads Ladefoged allerede havde været ude og betale de skadelidte. Hele deres fornøjelse kostede ham 12 Rigsdaler.

Kilder: Dronninglund Herreds Politiprotokol 1848-51, fol. 424 ff.
Dronninglund Herreds Domprotokol 1848-51, fol. 94 ff.

Jens Aaberg, 2021.